

Чорнобильська катастрофа — нещадний урок, але не вирок

26 квітня 2016 р. Національною академією післядипломної освіти імені П.Л. Шупика було організовано і проведено Науково-практичну конференцію «Медико-соціальні наслідки аварії на Чорнобильській АЕС — до 30-річчя Чорнобильської катастрофи». Захід зібрав чимало учасників, серед яких ліквідатори, наукові та науково-педагогічні працівники, молоді вчені, докторанти, аспіранти, магістранти, клінічні ординатори та слухачі.

Участь у конференції взяли президент Національної академії медичних наук (НАМН) України, академік НАМН України, професор **Віталій Цимбалюк**, заступник генерального директора з наукової роботи ДУ «Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України», директор Інституту клінічної радіології, завідувач лабораторії молекулярної біології, професор **Анатолій Чумак**, наукові та науково-педагогічні працівники Національної медичної академії післядипломної освіти (НМАПО) імені П.Л. Шупика: завідувач кафедри неонатології професор **Єлизавета Шуцько**, професор кафедри гігієни харчування і гігієни дітей та підлітків **Ірина Хоменко**, доцент кафедри радіології **Василь Мурашко**, а також професор **Віталій Лучицький**, провідний науковий співробітник відділу патології статевих залоз ДУ «Інституту ендокринології та обміну речовин імені В.П. Комісаренка НАМН України» та ін.

Вітаючи присутніх, професор **Юрій Вороненко**, ректор НМАПО імені П.Л. Шупика, академік НАМН України, слушно зауважив: «Ця трагічна дата розділила наше життя на періоди «до» і «після».

Найкрасивіший регіон України був забруднений радіоактивними речовинами, здатними забрати життя тисяч і тисяч людей та всього живого. Внаслідок пожежі, що тривала ще два тижні після аварії, в атмосферу потрапило 190 т радіоактивних речовин, які забруднили повітря 12 областей України, де проживали близько 2 млн 600 тис. жителів. Усім їм довелося в дуже короткий термін зібрати свої сім'ї та виїхати з рідних домівок, щоб більше ніколи не повернутися.

Понад 7 млн га землі, серед яких 3 млн га сільськогосподарських угідь та 2 млн га лісових масивів, було забруднено. У перші місяці катастрофи від радіоактивного опромінення у надзвичайно високих дозах поховано майже 200 осіб. Серед тих, хто брав активну участь у ліквідації наслідків аварії, були і наші колеги — викладачі академії, слухачі, які проходили тоді курси підвищення кваліфікації. Два співробітники кафедри радіології — учас-

ники ліквідації наслідків аварії, невдовзі померли від захворювань, спричинених радіоактивним опроміненням», — нагадав академік і закликав хвилиною мовчання вшанувати пам'ять усіх загиблих, чия життя забрала катастрофа, яка тепер названа найбільшою в історії планети.

Закінчуючи виступ, ректор особливо відзначив співробітників, що й нині працюють в академії, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, і вручив їм подяки.

Пленарне засідання розпочав професор **Микола Тронько**, директор ДУ «Інституту ендокринології та обміну речовин імені В.П. Комісаренка НАМН України», завідувач кафедри ендокринології

НМАПО імені П.Л. Шупика, академік НАМН України, член-кореспондент Національної академії наук України. Його доповідь «Фундаментальні та прикладні аспекти раку щитовидної залози у дітей в Україні внаслідок аварії на ЧАЕС» викликала великий інтерес присутніх, адже дані, наведені доповідачем — це квінтесенція 30 років дослідження названої проблеми, яка стала

пріоритетним напрямом у науковій та практичній діяльності видатного лікаря.

Зокрема, професор відзначив велике практичне значення результатів роботи, що проводиться в рамках наукових проектів (у тому числі й міжнародних), пов'язаних із вивченням впливу Чорнобильської катастрофи на структуру і функцію щитоподібної залози у дітей та підлітків України, які зазнали радіоактивного опромінення в результаті аварії на ЧАЕС. Велике теоретичне і практичне значення має Українсько-американський епідеміологічний проект «Дослідження раку щитоподібної залози та інших тиреоїдних захворювань після Чорнобильської аварії», адже в його рамках проводяться широкомасштабні епідеміологічні та клінікоморфологічні дослідження для виявлення різних форм патології щитоподібної залози. Створена когорта з осіб, вік яких на період Чорнобильської катастрофи становив 0–18 років і які мали визначену дозу опромінення щитоподібної залози радіоактивним йодом та проживали у восьми контрольованих районах Київської, Чернігівської, Житомирської областей. Відповідно до протоколу проекту, члени когорти один раз на два роки проходять повторне скринінгове обстеження, що дозволяє своєчасно виявляти та проводити ефективне лікування захворювань щитоподібної залози. Проводиться патоморфологічний аналіз тире-

одних карцином, виявлених за результатами скринінгових обстежень.

Про заходи щодо формування єдиної та керуваної політики у галузі педіатрії стосовно подолання наслідків техногенних катастроф йшлося у доповіді «Чорнобильська катастрофа та здоров'я дітей» завідувача сектору науки та інновацій управління координації центрів реформ Міністерства охорони здоров'я України, члена-кореспондента НАМН України, професора **Олександра Волосовця**.

Питанням медико-соціальної реабілітації дітей, які постраждали внаслідок техногенних та інших катастроф, присвятила свою доповідь проректор з науково-

педагогічної та лікувальної роботи НМАПО імені П.Л. Шупика професор **Раїса Моїсєнко**.

З особливим інтересом слухачі сприйняли доповідь керівника медичної служби професора кафедри радіології НМАПО імені П.Л. Шупика **Олександра Авраменка**, адже ґрунтувалася вона на власних спогадах організатора і керівника медичної служби в зоні проведення робіт щодо ліквідації наслідків аварії.

Завідувач кафедри акушерства і гінекології № 1 НМАПО імені П.Л. Шупика професор **Олег Голяновський** у своїй доповіді підняв питання (яке, на жаль, актуальне сьогодні й ще тривалий час залишатиметься таким) щодо прогнозування та профілактики ускладнень перебігу вагітності, пологів у жінок, які постійно перебувають на територіях, віднесених до зони радіоактивного забруднення. Зокрема, він наголосив, що іонізуюче випромінювання належить до таких факторів навколишнього

середовища, які суттєво впливають на перебіг вагітності, пологів та безпосередньо на ембріон.

Наслідки впливу опромінення на організм вагітної та плід залежать від виду енергії опромінення, фізико-хімічних властивостей радіонуклідів, тривалості дії, особливостей розподілу та формування поглинутих доз в організмі, органах та системах плода. Важливе значення має термін вагітності, в який відбулося опромінення. Саме цим зумовлена необхідність постійного і ретельного спостереження жінок, які постійно проживають на забруднених територіях, з метою своєчасного здійснення необхідних заходів для зниження у них та їхніх нащадків вираженості віддалених наслідків аварії на ЧАЕС.

Заступник з наукової роботи генерального директора ДУ «Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України», директор Інституту клінічної радіології, завідувач лабораторії молекулярної біології, професор **Анатолій Чумак** у своїй доповіді розкрив питання про медичні та радіологічні наслідки Чорнобильської катастрофи, які спеціалісти констатують сьогодні — 30 років потому. Зокрема, професор нагадав про досить великі масштаби забруднених територій, повідомивши, що ступінь забрудненості поступово і повільно, але зменшується.

Він також відзначив позитивну динаміку і в іншому сенсі — можливості не лише досліджувати, а ще й обговорювати в широкому колі спеціалістів ті проблеми, що піднімаються, зокрема на цій конференції: «Страшно згадувати, але до 1989 р. під час науково-практичних конференцій ми не могли навіть називати Чорнобильську катастрофу, а наукові роботи українських фахівців могли бути опублікованими лише після того, як наші московські колеги оприлюднювали свої. Адже всі дані з цієї теми було засекречено. Це, безумовно, не сприяло розширенню наукових знань про ефекти радіації та неабияк гальмувало процес побудови наукової бази для подальшого проведення досліджень», — із сумом констатував професор.

Науковий співробітник відділу фундаментальних та прикладних проблем ендокринології ДУ «Інститут ендокринології та обміну речовин імені В.П. Комісаренка НАМН України» **Володимир Пушкарьов** презентував учасникам конференції цікаву інформацію щодо нових підходів до лікування раку щитоподібної залози.

Отже, вже 30 років поспіль вчені вивчають наслідки тієї страшної аварії, яка, безперечно, назавжди закарбується в пам'яті українців, в історії людства. Повсякчас з'являються нові дані, розробляються і впроваджуються інноваційні підходи щодо лікування та профілактики захворювань, викликаних впливом радіації на людський організм, але й сьогодні багато питань залишаються дискусійними. Тож, єдине, в чому може бути стовідсоткова впевненість, — такі конференції є і лишатимуться актуальними і затребуваними спеціалістами медичної галузі.

*Тетяна Стасенко,
фото Сергія Бека*

